

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om Finlands deltagande i verksamheten för Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust)

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det ändringar i lagen om Finlands deltagande i verksamheten för Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust), som innehåller bestämmelser som kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete. Bestämmelserna om informationsutbyte i förordningen om Eurojust samt i rådets beslut om digitalt informationsutbyte när det gäller terroristbrott ändrades år 2023 så att medlemsstaternas rättsliga skyldighet att dela information om terroristbrott med Eurojust förtydligades i syfte att effektivisera informationsutbytet. Samtidigt överfördes bestämmelserna om informationsutbyte inom Eurojust gällande terroristbrott från rådets beslut till Eurojustförordningen. I förordningen gjordes dessutom de ändringar som Eurojusts nya ärendehanteringssystem förutsätter. Enligt förslaget ändras de bestämmelser i den nationella lagen som kompletterar förordningen till motsvarande delar.

Genom det direktiv som antogs samtidigt med ändringen av Eurojustförordningen uppdaterades bestämmelserna om skydd av personuppgifter i rådets beslut. Framöver tillämpas rådets beslut på informationsutbyte med Europol när det gäller terrorismfall. Genomförandet av direktivet förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

I propositionen föreslås det dessutom att Eurojustlagens bestämmelse om mandatperioden för en assistent till den nationella medlemmen ändras så att den blir mer flexibel. Eurojustförordningen innehåller inga bestämmelser om längden på assistentens mandatperiod.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt, dock senast den 1 november 2025, då tidsfristen för genomförandet av direktivet går ut.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	3
2 EU-rättsakternas målsättningar, huvudsakliga innehåll och förhållande till lagstiftningen i Finland	5
2.1 Målen med förordningen	5
2.2 Förordningens huvudsakliga innehåll och förhållande till lagstiftningen i Finland	5
2.3 Direktivets målsättning, huvudsakliga innehåll och förhållande till lagstiftningen i Finland	11
3 Nuläge och bedömning av nuläget	13
4 Förslagen och deras konsekvenser	14
5 Remissvar	15
6 Specialmotivering.....	16
7 Ikraftträdande	18
8 Förhållande till andra propositioner	18
9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	18
LAGFÖRSLAG.....	24
Lag om ändring av lagen om Finlands deltagande i verksamheten för Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust)	24
BILAGA.....	26
PARALLELLTEXT	26
Lag om ändring av lagen om Finlands deltagande i verksamheten för Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust)	26

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

I artikel 85 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nedan FEUF) konstateras att Eurojust, som finns i Haag, har till uppgift att stödja och stärka samordning och samarbete mellan de nationella myndigheter som har till uppgift att utreda och lagföra allvarlig brottslighet som berör två eller flera medlemsstater eller som det krävs lagföring för på gemensamma grunder. För utförandet av sina uppgifter ordnar Eurojust samordningsmöten, finansierar och ordnar experthjälp för gemensamma utredningsgrupper och organiserar samarbete med hjälp av samordningscentrum.

Eurojust inrättades ursprungligen genom rådets beslut 2002/187/RIF om inrättande av Eurojust för att stärka kampen mot grov brottslighet, som ersattes av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1727 om Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust) och om ersättning och upphävande av rådets beslut 2002/187/RIF (nedan Eurojustförordningen), som trädde i kraft den 12 december 2019. Nationella bestämmelser som kompletterar förordningen finns i lagen om Finlands deltagande i verksamheten för Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust) (1232/2019, nedan Eurojustlagen).

Terrorismbekämpning har ingått i Eurojusts ansvarsområde sedan byrån inrättades, dvs. från 2002. Informationsutbyte och samarbete gällande terroristbrott har grundat sig på rådets beslut 2005/671/RIF (nedan rådets beslut 2005/671/RIF), i vilket det föreskrivs att medlemsstaterna ska samla in all relevant information som rör och är ett resultat av brottsutredningar avseende terroristbrott som påverkar eller kan påverka minst två medlemsstater och översända dem till Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (nedan Europol). Därtill ska medlemsstaterna samla in all relevant information om och från straffrättsliga förfaranden och fällande domar avseende terroristbrott som påverkar eller kan påverka minst två medlemsstater och skicka den till Eurojust. Dessa uppgifter ska ha gjorts tillgängliga för de behöriga myndigheterna i en annan medlemsstat så snart som möjligt när en utredning av terroristbrott pågår eller skulle kunna inledas eller när lagföring har inletts.

Ett av Eurojusts viktigaste verktyg är det europeiska rättsliga terrorismbekämpningsregistret (*European Judicial Counter-Terrorism Register, nedan terrorismregistret*). Terrorismregistret inrättades i september 2019 med stöd av rådets beslut 2005/671/RIF. Registrets mål är att identifiera potentiella kopplingar mellan rättsliga förfaranden mot personer som misstänks för terroristbrott och eventuella samordningsbehov till följd av sådana kopplingar. Terrorismregistret inrättades efter det att Eurojustförordningen antagits år 2018 och följaktligen är registret inte väl integrerat i Eurojusts tekniska infrastruktur, och Eurojustförordningen hänvisar inte heller till det. Vidare kan ovan beskrivna bestämmelser om informationsutbyte i rådets beslut ha tolkats på olika sätt i olika medlemsstater, vilket har lett till att informationen i vissa fall inte har delats i rätt tid, inte har delats alls eller att all behövlig information inte har delats.

1.2 Beredning

Beredningen av EU-författningarna

I december 2021 offentliggjorde Europeiska kommissionen ett lagstiftningspaket om digitalisering inom det rättsliga området som innehöll ett förslag till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2131 om ändring av förordning (EU) 2018/1727 och rådets beslut 2005/671/RIF vad gäller digitalt informationsutbyte i terrorismärenden (nedan förordningen). Lagstiftningspaketet innehöll också ett förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/2131 om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF till den del som det gäller anpassning av beslutet till unionens bestämmelser om skydd av personuppgifter (nedan direktivet).

Syftet med förordning (EU) 2023/2131 har varit att korrigera den ovan beskrivna rättsligt splittrade situationen, där bestämmelser om informationsutbyte gällande terroristbrott inom ramen för Eurojust finns i ett separat rådsbeslut i stället för i Eurojustförordningen. Samtidigt har målet varit att integrera informationsutbytet gällande terroristbrott i Eurojusts ärendehanteringssystem och att noggrannare än tidigare föreskriva om innehållet i skyldigheten att lämna ut information.

Statsrådet lämnade skrivelse U 78/2021 rd om förslagen, och om denna skrivelse lämnade riksdagens lagutskott utlåtande 4/2022 rd. I sitt utlåtande ansåg lagutskottet liksom statsrådet att det är viktigt att rådets beslut 2005/671/RIF uppdateras. Utskottet delade också statsrådets åsikt om att bestämmelserna i förordningen och direktivförslaget bör vara tydliga men samtidigt flexibla för att kommande lagstiftningsmässiga eller teknologiska förändringar ska kunna beaktas. Liksom statsrådet ansåg lagutskottet det också viktigt att skillnaderna och särdragen i medlemsstaternas nationella system beaktas i tillräcklig utsträckning.

Vid förhandlingarna om förordningen och direktivet var ett viktigt mål för Finland att effektivisera informationsutbytet om terroristbrott och samarbetet mellan EU-medlemsstaterna. Därtill ansåg Finland att det är viktigt att förbättra Eurojusts verksamhetsförutsättningar för att Eurojust bättre än tidigare ska kunna stödja och effektivisera samordningen och samarbetet mellan nationella utrednings- och åklagarmyndigheter, särskilt i gränsöverskridande terrorismfall. Vid förhandlingarna ansåg Finland det dessutom viktigt att förslagen uppfyllde de begränsningar som EU:s dataskyddslagstiftning ställer i fråga om behandling av känsliga personuppgifter, framför allt uppgifter om brottmål och brott, samt biometriska uppgifter. Vidare ansågs det viktigt att man i förslagen i tillräcklig utsträckning beaktade tillgodoseendet av den registrerades rättigheter.

I fråga om förordningen nådde rådet en politisk överenskommelse i juni 2022. Trepartsförhandlingarna om förordningen slutfördes i slutet av 2022. När det gäller direktivet godkändes rådets allmänna riktlinje och trepartsförhandlingarna slutfördes i slutet av våren 2023. Förordningen och direktivet godkändes slutligen av rådet den 4 oktober 2023. Förordningen trädde i kraft den 31 oktober 2023. Tidsfristen för genomförandet av direktivet går ut den 1 november 2025.

Mandatperioden för assistenten till den nationella medlemmen

Utöver den precisering av den kompletterande lagen som ändringarna i Eurojustförordningen förutsätter föreslås det i propositionen att bestämmelserna i 5 § i Eurojustlagen om mandatperioden för assistenten till den nationella medlemmen i Eurojust ändras. Enligt 2 mom. i den paragrafen är assistentens mandatperiod fem år och den kan förnyas. Denna bestämmelse om längden på assistentens mandatperiod grundar sig inte på Eurojustförordningen utan har varit en nationell lösning. I praktiken har den nuvarande bestämmelsen dock visat sig vara oflexibel, och i praktiken har den till exempel inte alltid gjort det möjligt att välja den person som bäst lämpar sig för uppgiften för en ändamålsenlig tidsperiod. Det föreslås därför att

momentet ändras så att mandatperioden i fortsättningen är högst fem år och att mandatperioden kan förnyas.

Beredningen av propositionen

Regeringspropositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet.

Utkastet till proposition var på remiss 20.2.2025–2.4.2025. Utlåtande begärdes av 14 instanser, av vilka 11 svarade på begäran. Av dessa konstaterade centralkriminalpolisen, försvarsministeriet, Gränsbevakningsväsendets stab, inrikesministeriet, skyddspolisen, Åklagarmyndigheten, Tullen, dataombudsmannen och finansministeriet att de inte hade något att yttra om propositionen. Innehållet i justitiekanslerns och Polisstyrelsens utlåtanden och beaktandet av det behandlas nedan i avsnitt 5. Remissvar.

2 EU-rättsakternas målsättningar, huvudsakliga innehåll och förhållande till lagstiftningen i Finland

2.1 Målen med förordningen

Genom förordningen ändrades Eurojustförordningen och rådets beslut 2005/671/RIF så att medlemsstaternas rättsliga skyldighet att dela information om terroristbrott med Eurojust förtydligades och stärktes. I praktiken genomfördes detta genom att bestämmelserna om informationsutbyte gällande terroristbrott inom ramen för Eurojust flyttades från rådets beslut till Eurojustförordningen, varvid rådets beslut i fortsättningen endast gäller utbyte av information om brotten i fråga med Europol. Till Eurojustförordningen fogades en ny artikel 21a om utbyte av information om terrorismärenden och en bilaga III om operativa personuppgifter som ska lämnas till Eurojust. Beslutets bestämmelse om utnämning av en nationell kontaktperson för terroristbrott flyttades också till Eurojustförordningen. Ett ytterligare mål var bland annat att klargöra villkoren enligt vilka Eurojusts nationella kontaktpersoner, inklusive sambandsåklagare från tredjeländer, ska få tillgång till Eurojusts ärendehanteringssystem i enlighet med tillämpliga dataskyddsregler. Med tanke på Eurojusts ärendehanteringssystem har målet dessutom varit att ta i bruk säkrade kommunikationskanaler och en flexiblere databehandlingsmiljö. Ändringarna som gjordes genom förordningen har således till stor del förtydligat och preciserat nuvarande praxis.

Förordningen innehåller också bestämmelser genom vilka kommissionen ges behörighet att anta genomförandeakter i fråga om inrättandet och användningen av det decentraliserade it-systemet för kommunikation som avses i förordningen. Genom artiklarna 22b och 22c som fogats till förordningen stärks ramarna för antagandet av dessa.

2.2 Förordningens huvudsakliga innehåll och förhållande till lagstiftningen i Finland

Artikel 1. Ändring av förordning (EU) 2018/1727. Enligt artikel 1 fogades till artikel 3.5 i Eurojustförordningen som gäller behörighet en möjlighet för Eurojust att tillhandahålla stöd även vid sådana utredningar och sådan lagföring som berör endast en medlemsstat och en internationell organisation. Tidigare har Eurojust kunnat samarbeta vid utredningar och lagföring som görs med medlemsstater och tredjeländer. En förutsättning för samarbete är att ett samarbetsavtal eller en överenskommelse om samarbete enligt artikel 52 har ingåtts med det tredjelandet eller den internationella organisationen, eller att det i ett specifikt ärende föreligger ett väsentligt intresse av att sådant stöd tillhandahålls. Väsentliga aktörer i fråga om internationella organisationer är internationella kriminalpolisorganisationen Interpol och

Internationella brottmålsdomstolen, och samarbetet anses vara betydelsefullt bland annat i fråga om stridsområdesbevis. Enligt det nya led 2 som fogades till artikel 3.5 i Eurojustförordningen ska beslutet om tillhandahållande av rättslig hjälp till ett tredjeland eller en internationell organisation fattas endast av den behöriga myndigheten i den berörda medlemsstaten, om inte annat följer av tillämplig lagstiftning. Ändringen av artikel 3.5 i förordningen är direkt tillämplig och medför inget behov av kompletterande lagstiftning.

Genom artikel 1.2 a i förordningen ändrades artikel 20 genom att en ny punkt 2 a fogades till den. Enligt punkten ska varje medlemsstat utse en eller mer än en behörig nationell myndighet till Eurojusts nationella kontaktperson för terrorismfrågor. Kontaktpersonen ska ha tillgång till all relevant information i enlighet med artikel 21a.1. Tidigare ingick bestämmelser om utseende av en kontaktperson för terrorismfrågor i rådets beslut 2005/671/RIF, vilket innebär att det inte är fråga om någon ny skyldighet.

På nationell nivå finns det redan i nuläget bestämmelser om att utse nationella kontaktpersoner i 6 § 1 mom. i Eurojustlagen, enligt vilket riksåklagarens byrå ska utse en eller flera i artikel 20.1 i Eurojustförordningen avsedda nationella kontaktpersoner samt svara för den nationella samordning som avses i artikel 20.3. Med anledning av ändringen föreslås det att 6 § 1 mom. i Eurojustlagen preciseras genom att det till momentet fogas en hänvisning också till den nya 2a-punkten.

Genom artikel 1.2b i förordningen ändrades artikel 20.8 i Eurojustförordningen så att de nationella kontaktpersoner för Eurojust, de nationella kontaktpersoner för frågor rörande Europeiska åklagarmyndighetens behörighet och de nationella kontaktpersoner för Eurojust avseende terrorism som avses i artikel 3 a, b och c på samma sätt som tidigare ska anslutas till Eurojusts ärendehanteringssystem i enlighet med artikel 20 samt artiklarna 23, 24, 25 och 34. Kostnaden för detta ska belasta unionens allmänna budget. I artikel 20.8 har dock den tidigare hänvisningen till de aktörer som avses i artikel 20.3 d och e strukits. Avsikten med strykningen har varit att förtydliga regleringen, eftersom de kontaktpersoner som avses i de strykta leden d och e i princip redan omfattas av led a.

Nationella bestämmelser om Eurojust-samordningen finns i 6 § i Eurojustlagen. Till följd av ändringen av artikel 20.8 samt ändringen av artikel 25 som hänför sig till den och som beskrivs nedan är det på motsvarande sätt nödvändigt att göra en teknisk precisering i hänvisningen till artikel 20.3 i Eurojustförordningen i 6 § 2 mom. i Eurojustlagen.

Genom artikel 1.3a och 1.3b i förordningen ändras artikel 21.9–10 i Eurojustförordningen så att hänvisningen till rådets beslut 2005/671/RIF i det förstnämnda ledet stryks som onödig. I led 10 stryks omnämmandet av att de uppgifter som avses i artikeln ska lämnas på ett strukturerat sätt som bestäms av Eurojust. I och med ändringen definieras sättet att utbyta information mer detaljerat redan i själva förordningen. Artiklarna är direkt tillämpliga, varvid det inte finns något behov av att ändra den kompletterande nationella lagstiftningen till följd av ändringarna.

Enligt artikel 1.4 och 1.5 i förordningen ska fyra nya artiklar införas i Eurojustförordningen. De nya artiklarna gäller utbyte av information om terrorismärenden (artikel 21a), säker digital kommunikation och säkert datautbyte mellan behöriga nationella myndigheter och Eurojust (artikel 22a), kommissionens antagande av genomförandeakter (artikel 22b) och kommittéförfarandet (artikel 22c).

Syftet med den nya artikel 21a är att förtydliga och stärka medlemsstaternas skyldighet att lämna information om terrorismärenden. Skyldigheten att lämna information om terroristbrott till Eurojust grundade sig på artikel 2.2 och 2.5 i rådets beslut 2005/671/RIF. Den nya artikel 21a

definierar dock noggrannare än tidigare de fall där de behöriga nationella myndigheterna är skyldiga att informera nationella medlemmar om brottsutredningar och rättsliga förfaranden med anknytning till terroristbrott. I artikeln görs dessutom en noggrannare åtskillnad än tidigare mellan olika skeden i brottsutredningar och rättsliga förfaranden och skyldigheten att lämna information. Enligt punkt 1 i artikeln börjar skyldigheten att informera nationella medlemmar om terroristbrott så snart ärendet hänskjuts till de rättsliga myndigheterna i enlighet med nationell straffprocessrätt. I skäl 14 i ingressen till förordningen konstateras det i fråga om detta därtill att ett ärende bör anses ha hänskjutits till en rättslig myndighet om, till exempel, den rättsliga myndigheten informeras om en pågående utredning, godkänner eller beordrar en utredningsåtgärd eller beslutar att väcka åtal, beroende på tillämplig nationell rätt. Det är värt att notera att skyldigheten att informera nationella medlemmar enligt punkt 1 gäller alla terroristbrott oberoende av om det finns en känd koppling till en annan medlemsstat eller till ett tredjeland, såvida inte fallet på grund av särskilda omständigheter påverkar endast en medlemsstat. Enligt artikel 21a.2 ska punkt 1 dock inte tillämpas om informationsutbytet skulle äventyra en pågående utredning eller en enskild persons säkerhet, eller om informationsutbytet skulle strida mot väsentliga säkerhetsintressen i den berörda medlemsstaten.

I artikel 21a.3 anges vilka terroristbrott som kommer i fråga, och de är brott som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF.

Enligt den nya artikel 21a.4 ska den information som överförs till nationella medlemmar omfatta också de operativa personuppgifter och uppgifter som inte är personuppgifter som anges i bilaga III. Enligt artikel 21a.4 får sådan information omfatta fingeravtryck och fotografier i enlighet med punkt d i bilagan. I artikel 21a.4 ställs som ytterligare villkor för överföring av dessa personuppgifter enligt punkt d i bilaga III att sådana personuppgifter innehas av eller kan meddelas de behöriga nationella myndigheterna i enlighet med nationell rätt och att överföringen av dessa uppgifter är nödvändig för att på ett tillförlitligt sätt identifiera en registrerad enligt artikel 27.5 i Eurojustförordningen. Dessa ytterligare villkor ger de nationella myndigheterna ett visst utrymme för prövning när det gäller om det är nödvändigt att lämna ut de biometriska uppgifter som avses i punkt d i bilaga III för att en person ska kunna identifieras på ett tillförlitligt sätt. Det har varit nödvändigt att föreskriva om dessa ytterligare villkor för att de behöriga myndigheterna och Eurojust på grund av de biometriska uppgifternas känsliga natur i varje enskilt fall ska bedöma om det är nödvändigt att lämna ut uppgifterna.

Enligt artikel 21a.5 ska de behöriga nationella myndigheterna informera sina nationella medlemmar om alla ändringar av den information som överförts enligt punkt 1 utan onödigt dröjsmål och, om så är möjligt, senast tio arbetsdagar efter sådana ändringar. Enligt artikel 21a.6 ska den behöriga nationella myndigheten dock inte vara skyldig att tillhandahålla information som redan har överförts till Eurojust. Enligt artikel 7 får den behöriga nationella myndigheten när som helst begära stöd från Eurojust i uppföljningsåtgärderna när det gäller kopplingar som identifierats på grundval av information som lämnats enligt denna artikel.

Med stöd av gällande lagstiftning i Finland har nationella medlemmar i Eurojust omfattande tillgång till centrala nationella register. Med stöd av 8 § 2 mom. i Eurojustlagen tillämpas på den nationella medlemmens rätt att få information vad som föreskrivs i 22 § i lagen om Åklagarmyndigheten, enligt vilken rätten till tillgång motsvarar åklagarens rätt att behandla personuppgifter. Genom en ändring som trädde i kraft 2023 (RP 106/2022 rd) fogades till 8 § 2 mom. i Eurojustlagen dessutom ett uttryckligt omnämnande av att vad som föreskrivs om utlämnande av uppgifter till åklagaren i 4 § 1 mom. 2 punkten. i straffregisterlagen (770/1993) tillämpas också på utlämnande av uppgifter till den nationella medlemmen. Information får dessutom lämnas vidare genom förmedling av den nationella medlemmen ur polisens, Tullens

och Gränsbevakningsväsendets register i enlighet med 25 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (616/2019), 35 § i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet (639/2019) och 23 § i lagen om behandling av personuppgifter inom Tullen (650/2019). Eurojustlagens bestämmelser om den nationella medlemmens rätt till uppgifter omfattar även biometriska personuppgifter som avses i artikel 21a.4. Bestämmelserna om utlämnande av uppgifter i 8 § i Eurojustlagen är således tillräckliga i nuläget och behöver inte ändras till följd av ändringen av förordningen. Till 8 § i Eurojustlagen måste dock fogas en hänvisning till den nya artikel 21a och därtill ska hänvisningen till rådets beslut 2005/671/RIF om informationsutbyte och samarbete när det gäller terroristbrott strykas ur paragrafen som onödig.

Med tanke på bestämmelserna om skydd för personuppgifter är de biometriska uppgifter som avses i punkt d i bilaga III till förordningen sådana uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter som avses i 11 § i lagen om behandling av personuppgifter i brottmål. Artikel 21a.4 i förordningen innehåller i fråga om dessa direkt tillämpliga bestämmelser om utlämnande av uppgifterna till Eurojust när det gäller terroristbrott. I fråga om andra brott har skyldigheten att lämna ut uppgifter redan ingått i artikel 21. I detta sammanhang föreslås det dock att bestämmelserna om utlämnande av uppgifter i 8 § 1 mom. i Eurojustlagen preciseras i fråga om utlämnande av biometriska uppgifter med avseende på lagen om behandling av personuppgifter i brottmål och grundlagsutskottets utlåtandep Praxis på det sätt som närmare beskrivs i specialmotiveringen och i avsnittet om propositionens förhållande till grundlagen.

Enligt den nya artikel 22a.1 som fogades till Eurojustförordningen ska kommunikation mellan de behöriga nationella myndigheterna och Eurojust ske via det decentraliserade it-systemet. Det ärendehanteringssystem som avses i artikel 23 ska anslutas till ett nätverk av it-system och driftskompatibla åtkomstpunkter för e-Codex, vilka drivs under varje medlemsstats och Eurojusts individuella ansvar och förvaltning, som möjliggör ett säkert och tillförlitligt gränsöverskridande utbyte av uppgifter. I den nya artikel 22a.2 föreskrivs att om informationsutbyte i enlighet med punkt 1 inte är möjligt på grund av att det decentraliserade it-systemet inte är tillgängligt, ska detta genomföras på snabbaste och lämpligaste alternativa sätt. Artikel 22a.3 förpliktar de behöriga nationella myndigheterna att översända den information som avses i artiklarna 21 och 21a i förordningen till Eurojust på ett halvautomatiserat och strukturerat sätt från nationella register. Arrangemangen för ett sådant översändande ska fastställas av kommissionen, i samråd med Eurojust, i en genomförandeakt i enlighet med artikel 22b i förordningen. Den genomförandeakten ska i synnerhet fastställa formatet för de uppgifter som överförs i enlighet med led d i bilaga III till denna förordning och de nödvändiga tekniska standarderna för översändandet av sådana uppgifter, och ska fastställa standarderna för digitala förfaranden enligt definitionen i artikel 3.9 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/850 om ett datoriserat system för gränsöverskridande elektroniskt utbyte av uppgifter på området civil- och straffrättsligt samarbete (e-Codex-systemet). De genomförandeakter som avses i artikeln har ännu inte antagits. Den nya artikel 22a är direkt tillämplig och kräver ingen kompletterande lagstiftning.

Genom de nya artiklarna 22b och 22c fastställs en ram för kommissionens antagande av genomförandeakter. Artiklarna 22b och 22c är direkt tillämpliga och förutsätter ingen kompletterande nationell lagstiftning.

Artikel 1.6 ersatte artiklarna 23, 24 och 25 med nya artiklar 23–25. Av dessa gäller artikel 23 Eurojusts ärendehanteringssystem, artikel 24 hantering av information i ärendehanteringssystemet och artikel 25 tillgång till ärendehanteringssystemet på nationell nivå.

I och med ändringarna i den reviderade artikel 23 förblir de centrala principerna för ärendehanteringssystemet oförändrade, men ändringarna ökar flexibiliteten i Eurojustförordningens bestämmelser om databehandling. I och med ändringen kan uppgifter som lämnas om allvarliga brott med stöd av artikel 21 och uppgifter om förfaranden mot terrorism enligt artikel 21a lagras på ett strukturellt annat sätt och uppgifterna kan lagras längre än i de tidigare tillfälliga databaserna. I förordningen ströks de tekniska detaljerna om ärendehanteringssystemet, inklusive hänvisningarna till tillfälliga arbetsregister och index, för att systemet även i fortsättningen vid behov ska kunna moderniseras utan författningsändringar. Även principen om tillfällig lagring kvarstår i fråga om ovannämnda uppgifter, men tidsfristerna för lagring av uppgifter är längre i fråga om de uppgifter som avses i artikel 21a.

Också i fråga om den reviderade artikel 24 förblir de tidigare gällande principerna för behandling av uppgifter oförändrade i fråga om ärendehanteringssystemet. De tidigare hänvisningarna till tillfälliga arbetsregister och index ersätts med hänvisningar till ärendehanteringssystemet. Enligt punkt 1 i artikeln ska den nationella medlemmen lagra den information som överförs till den nationella medlemmen i enlighet med denna förordning eller andra tillämpliga instrument i ärendehanteringssystemet och den nationella medlemmen ska också vara ansvarig för hanteringen av de uppgifter som behandlas av den nationella medlemmen. Enligt punkt 2 ska den nationella medlemmen även framöver i varje enskilt fall besluta huruvida tillgången till informationen ska ges till andra nationella medlemmar, till sambandsåklagare som är stationerade vid Eurojust, till behörig Eurojustpersonal eller till någon annan person som arbetar på uppdrag av Eurojust. Enligt punkt 3 ska den nationella medlemmen, i samråd med de behöriga nationella myndigheterna, i allmänna eller specifika termer ange eventuella begränsningar för vidare hantering av, tillgång till och överföring av informationen om en koppling som avses i artikel 23.2 c har identifierats.

De reviderade artiklarna 23 och 24 som gäller ärendehanteringssystemet är direkt tillämpliga och förutsätter inga innehållsmässiga ändringar i den kompletterande nationella lagstiftningen. Till följd av dem måste dock omnämnandet av tillfälliga arbetsregister i Eurojusts ärendehanteringssystem i 6 § 2 mom. i Eurojustlagen strykas som föråldrat och ersättas med en hänvisning till Eurojusts ärendehanteringssystem.

Med stöd av den ändrade artikel 25 får de personer som avses i artikel 20.3 a, b och c ha tillgång till de uppgifter som avses i leden a och b och som kontrolleras av deras nationella medlem samt till de uppgifter som kontrolleras av nationella medlemmar från andra medlemsstater och till vilka den nationella medlemmen från deras medlemsstat har getts tillgång, såvida inte den nationella medlem som kontrollerar uppgifterna har nekat sådan tillgång. Ordalydelsen i punkt 1 har ändrats så att möjligheten att bevilja nationella företrädare och kontaktpersoner för de nätverk som avses i artikel 20.3 d och e tillgång till ärendehanteringssystemet har strukits ur förordningstexten. Denna strykning är en följd av den ovan beskrivna ändringen av artikel 20.8. Enligt den nya punkt 3 som fogats till artikel 25 får dock de uppgifter som lämnas i enlighet med artikel 21a vara tillgängliga på nationell nivå endast för nationella kontaktpersoner för Eurojust avseende terrorism. I artikel 25.4 föreskrivs det om medlemsstaternas möjlighet att, efter samråd med sin nationella medlem, besluta i vilken omfattning de personer som avses i artikel 20.3 a, b och c, inom de begränsningar som fastställs i punkterna 1, 2 och 3 i artikeln, får föra in uppgifter i ärendehanteringssystemet.

Med anledning av dessa preciseringar i artikel 25 föreslås det att 6 § 2 och 3 mom. i Eurojustlagen preciseras tekniskt på det sätt som beskrivs ovan i fråga om artikel 1.2 b.

Med stöd av artikel 1.7 ströks omnämmandet av ärendehanteringssystemets index i artikel 27.4 i Eurojustförordningen, som gäller behandling av operativa personuppgifter. Ändringen är direkt tillämplig och den kompletterande lagstiftningen behöver inte ändras till följd av den.

Till artikel 27 fogades därtill en punkt 5 med bestämmelser om Eurojusts möjlighet att behandla operativa personuppgifter som förtecknas i bilaga III och överförs med stöd av artikel 21a när uppgifterna gäller personer som, i enlighet med den berörda medlemsstatens nationella rätt, av tungt vägande skäl antas ha begått eller stå i begrepp att begå ett brott för vilket Eurojust är behörigt (led a) eller som har dömts för ett sådant brott (led b). I fråga om personer som avses i led a får Eurojust fortsätta att behandla operativa personuppgifter enligt bilaga III också efter det att förfarandena har avslutats i enlighet med nationell rätt, och även vid ett frikännande eller ett beslut om att inte lagföra. Om förfarandena inte ledde till en fällande dom ska behandlingen av operativa personuppgifter ske endast för att identifiera kopplingar mellan pågående, framtida eller avslutade utredningar eller lagföringar i enlighet med artikel 23.2 c. När det gäller uppgifter om personer som avses i led a får dock den behöriga nationella myndigheten, efter det att beslutet om frikännande eller om att inte lagföra vunnit laga kraft, besluta att det inte är nödvändigt att behandla uppgifter om frikända eller icke-lagförda personer, varvid dessa uppgifter raderas. I skäl 28 i ingressen till förordningen nämns som exempel på grunder för ett sådant beslut på en allmän nivå bl.a. ärendets särdrag eller skälen för frikännande dom eller för att inte väcka åtal i ett enskilt fall. Syftet med den nya 5 punkten är att tillåta behandling av uppgifter vid terroristbrott också i fall som avslutats i enlighet med nationell rätt. Syftet med ändringarna är att effektivisera möjligheterna att identifiera kopplingar mellan uppgifterna genom att göra det möjligt att behandla uppgifterna under en viss tid mellan utredningarna och lagföringen, också i fråga om uppgifter om tidigare utredningar, vilket också omfattar fall som lett till frigivning eller avslutats på något annat sätt. Till denna del är det värt att notera att de ovannämnda ändringarna av artikel 27 utvidgar Eurojusts möjligheter att behandla bland annat biometriska uppgifter – även tidsmässigt.

Ändringen av artikel 27.5 i förordningen förutsätter att en motsvarande bestämmelse om den nationella myndighetens beslutanderätt fogas till 6 § i Eurojustlagen. Förordningen ger nationellt handlingsutrymme i fråga om vilken nationell behörig myndighet som ska fatta beslut om att behandlingen av uppgifterna avslutas. I propositionen föreslås det att det till 6 § i Eurojustlagen fogas en bestämmelse enligt vilken beslutet fattas av riksåklagarens byrå.

I enlighet med artikel 1.8 ändrades Eurojustförordningens artikel 29, som gäller tidsgränser för lagring av operativa personuppgifter, så att det till punkt 1 fogades en ny punkt 1a som gäller lagring av operativa personuppgifter som överförs i enlighet med artikel 21a. Enligt den nya punkt 1a lagrar Eurojust inte operativa personuppgifter om terroristbrott som överförs i enlighet med artikel 21a efter det första av följande datum: a) det datum då preskription inträdde i alla de medlemsstater som berörs av utredningen eller lagföringen; b) fem år efter det datum då det rättsliga avgörandet från den sista medlemsstat som berörs av utredningen eller lagföringen vann laga kraft, eller två år vid frikännande eller lagakraftvunnet beslut om att inte lagföra; eller c) det datum då Eurojust underrättas om den behöriga nationella myndighetens beslut i enlighet med artikel 27.5. Till dessa delar är förordningen direkt tillämplig och kräver ingen kompletterande lagstiftning.

Genom artikel 1.8 ändrades också artikel 29.2 och 29.3 i Eurojustförordningen. Till punkt 2 fogades en bestämmelse om att efterlevnaden av de tidsgränser för lagring som avses i punkterna 1 och 1a ska kontrolleras fortlöpande genom lämplig automatiserad behandling från Eurojusts sida, i synnerhet från den tidpunkt då Eurojust upphör att ge stöd. Till punkt 3 fogades en bestämmelse om Eurojusts möjlighet att fortsätta att lagra uppgifterna innan en av de

tidsfrister som avses i punkterna 1 och 1a nås. När det gäller punkterna 2 och 3 i artikel 29 finns det inget behov av ny kompletterande lagstiftning, eftersom de är direkt tillämpliga.

Genom artikel 1.9 fogades till avsnitt III (internationellt samarbete) i Eurojustförordningen en ny artikel 54a som gäller sambandsåklagare från tredjeländer. Den nya artikel 54a möjliggör utstationering av sambandsåklagare från tredje länder till Eurojust i situationer där Eurojust har förhandlat fram ett bilateralt avtal om detta med staten i fråga. Utifrån den bestämmelse om ingående av samarbetsavtal (artikel 52) som redan finns i Eurojustförordningen har Eurojust hittills ingått sammanlagt 12 samarbetsavtal med tredjeländer (Albanien, Montenegro, Nordmakedonien, Serbien, Georgien, Island, Liechtenstein, Moldavien, Norge, Schweiz, Ukraina och Förenta staterna) som tillåter överföring av operativa personuppgifter och utstationering av sambandsåklagare från tredjeländer till Eurojust. Därtill tillåts utstationering av sambandsåklagare i samarbetsavtalen mellan EU och Europeiska atomenergigemenskapen samt Storbritannien. I mars 2021 gav rådet kommissionen fullmakt att förhandla om Eurojust-samarbetsavtal med ytterligare 13 tredjeländer (Algeriet, Argentina, Armenien, Bosnien-Hercegovina, Brasilien, Colombia, Egypten, Israel, Jordanien, Libanon, Marocko, Tunisien och Turkiet).

Enligt artikel 54a.2 ska sambandsåklagarens rättigheter och skyldigheter fastställas i samarbetsavtalet i fråga eller i något annat arrangemang enligt artikel 47. Sambandsåklagare som är stationerade vid Eurojust ska beviljas tillgång till ärendehanteringssystemet för informationsutbyte. Enligt artiklarna 46–47 i förordningen är dock Eurojust ansvarigt för sambandsåklagarnas behandling av personuppgifter. Den nya artikel 54a utgör ingen rättslig grund för informationsutbyte. Enligt artikel 54a får överföring av operativa personuppgifter till sambandsåklagare från tredjeländer genom ärendehanteringssystemet endast ske enligt de regler och villkor som fastställs i Eurojustförordningen, i avtalet med respektive land eller i andra tillämpliga rättsliga instrument. Den nya artikel 54a är direkt tillämplig och kräver ingen kompletterande nationell lagstiftning. De allmänna principerna för överföring av operativa personuppgifter till tredjeländer och internationella organisationer ingår även i fortsättningen på samma sätt som tidigare i artikel 56 i förordningen. I de situationer som förordningen förutsätter beviljas förhandstillstånd för överföring av personuppgifter till ett tredjeland eller en internationell organisation även i fortsättningen enligt 9 § i Eurojustlagen av den behöriga myndighet som gjorde den ursprungliga överföringen.

Genom artikel 1.10 i förordningen fogades till punkterna 9–11 i artikel 80 i Eurojustförordningen (övergångsbestämmelser) övergångsbestämmelser om införandet av det nya ärendehanteringssystemet. Dessa bestämmelser är direkt tillämpliga och förutsätter inte att kompletterande lagstiftning utfärdas.

Genom artikel 1.11 fogades till Eurojustförordningen en ny bilaga III med en förteckning över de uppgifter om terroristbrott som ska sändas till Eurojust i enlighet med artikel 21a. Sådana uppgifter är bl.a. fingeravtryck och fotografier för att säkerställa tillförlitlig identifiering av den misstänkta (led d). Bilagan är direkt tillämplig och förutsätter ingen kompletterande lagstiftning.

Artikel 2. Ändring av beslut 2005/671/RIF. Genom artikeln ändras rådets beslut 2005/671/RIF så att hänvisningarna till Eurojust och informationsutbyte gällande terroristbrott i artiklarna 1 och 2 i rådets beslut stryks. Dessa strykningar är en teknisk följd av att bestämmelserna i fråga överfördes till Eurojustförordningen och rådets beslut i fortsättningen endast gäller informationsutbyte gällande terroristbrott med Europol.

Artikel 3. Ikraftträdande Artikeln gäller förordningens ikraftträdande. Förordningen har trätt i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning. Förordningen trädde således i kraft den 31 oktober 2023.

2.3 Direktivets målsättning, huvudsakliga innehåll och förhållande till lagstiftningen i Finland

Målsättningen för direktivet (EU) 2023/2131 var att samordna rådets beslut 2005/671/RIF med Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/977/RIF (nedan direktivet om dataskydd i brottmål). I rådets beslut 2005/671/RIF fastställs särskilda regler för informationsutbyte och samarbete när det gäller terroristbrott. På grund av den ovannämnda ändringen av Eurojustförordningen gäller rådets beslut i fortsättningen endast informationsutbyte med Europol gällande terroristbrott.

Artikel 1. Genom artikeln upphävdes led b i artikel 1 i rådets beslut, som hade en föråldrad hänvisning till Europokonventionen från 1995, som senare ersattes av förordning (EU) 2016/794 om Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol).

Genom artikel 1 i direktivet ändrades också led d i artikel 1 i beslutet, så att det framöver definierar grupper eller enheter som terroristgrupper enligt definitionen i artikel 2.3 i direktiv (EU) 2017/541 och de grupper och enheter som återfinns i förteckningen i bilagan till rådets gemensamma ståndpunkt 2001/931/Gusp.

Genom artikel 1 i direktivet ändrades därtill rubriken för artikel 2 i beslutet genom att omnämnandet av Eurojust ströks. Till artikel 2 i beslutet fogades också en ny punkt 3a, enligt vilken varje medlemsstat ska säkerställa att personuppgifter behandlas endast i syfte att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra terroristbrott och andra brott för vilka Europol har behörighet och som återfinns i förteckningen i bilaga I till Europolförordningen (EU) 2016/794. Sådan behandling ska inte påverka de begränsningar som är tillämpliga på behandlingen av uppgifter enligt Europolförordningen (EU) 2016/794.

Genom direktivet ändrades också artikel 2.4 så att de kategorier av personuppgifter som ska översändas till Europol för de ändamål som avses i punkt 3a framöver ska begränsas till de kategorier som avses i bilaga II avsnitt B punkt 2 till Europolförordningen (EU) 2016/794 (inkl. biometriska identifieringsuppgifter, såsom fingeravtrycksuppgifter och fotografier).

Till artikel 2 i beslutet fogades också till punkt 6 ett nytt stycke, enligt vilket de kategorier av personuppgifter som får utbytas mellan medlemsstaterna för de ändamål som avses i det första stycket ska begränsas till de kategorier som avses i bilaga II avsnitt B punkt 2 till förordning (EU) 2016/794. Första stycket i artikeln i fråga gäller information som behöriga myndigheter har samlat in inom ramen för ett straffrättsligt förfarande med anknytning till terroristbrott och som så snart som möjligt ska göras tillgängliga för myndigheterna i en annan medlemsstat, när informationen skulle kunna användas för att förebygga, förhindra, utreda och lagföra terroristbrott i den medlemsstaten.

Rådets beslut 2005/671/RIF trädde ursprungligen i kraft den 30 september 2005. Genomförandet av beslutet förutsatte inga ändringar i lagstiftningen i Finland. Därefter har man även antagit Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/794 om Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (den s.k. Europolförordningen), som innehåller

bestämmelser om användning av personuppgifter samt dataskydd i Europols verksamhet. Förordningen omfattar också informationsutbyte gällande terroristbrott. Förordningen är direkt tillämplig, och därtill gäller på nationell nivå lagen om Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (2017/214), som innehåller kompletterande bestämmelser. Bestämmelser om behandling av personuppgifter som utförs av unionens institutioner, organ och byråer finns dessutom i förordning (EU) 2018/1725. I enlighet med artikel 27a i Europolförordningen tillämpas den förordningen på behandlingen av personuppgifter. Utan att det påverkar tillämpningen av Europolförordningen ska artikel 3 och kapitel IX i förordning (EU) 2018/1725 tillämpas på Europols behandling av operativa personuppgifter. Förordning (EU) 2018/1725 ska, med undantag av kapitel IX, tillämpas på Europols behandling av administrativa personuppgifter.

På EU-nivå gäller dessutom direktivet om dataskydd i brottmål (EU) 2016/680 i fråga om skydd för personuppgifter när behöriga myndigheter behandlar dem för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder. Direktivet har genomförts i Finland genom lagen om behandling av personuppgifter i brottmål och vid upprätthållandet av den nationella säkerheten (1054/2018, nedan dataskyddslagen avseende brottmål). Lagen tillämpas på behandling av personuppgifter som utförs av polisen, åklagarna, de allmänna domstolarna, Brottspåföljdsmyndigheten, Tullen, Gränsbevakningsväsendet och andra behöriga myndigheter, när det är fråga om förebyggande, avslöjande och utredning av brott eller förande av brott till åtalsprövning, åklagarverksamhet i samband med brott, handläggning av brottmål i domstol, verkställighet av straffrättsliga påföljder eller skydd mot eller förhindrande av brott mot den allmänna säkerheten. I ovannämnda situationer är lagen den tillämpliga allmänna lagen. Avvikelser från lagens bestämmelser kan göras i speciallagstiftning. I dataskyddslagen avseende brottmål finns inte heller bestämmelser om myndigheternas rätt att få uppgifter eller om utlämnande av uppgifter till bl.a. Europol.

Närmare bestämmelser om utlämnande av uppgifter till Europol finns i fråga om polisen i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (616/2019), i fråga om Gränsbevakningsväsendet i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet (639/2019) och i fråga om Tullen i lagen om behandling av personuppgifter inom Tullen (650/2019). Med stöd av 28 § i polisens personuppgiftslag får polisen trots sekretessbestämmelserna lämna ut personuppgifter till Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning med iakttagande av bestämmelserna i Europolförordningen och lagen om Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning, som kompletterar förordningen nationellt. En motsvarande bestämmelse ingår också i 37 § i Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag och i 25 § i lagen om behandling av personuppgifter inom Tullen.

De bestämmelser om behandling och utlämnande av personuppgifter till Europol som ingår i dessa speciallagar omfattar också informationsutbyte gällande terroristbrott och motsvarar dessutom bestämmelserna i direktivet och lagen avseende dataskydd i brottmål. De uppdateringar av rådets beslut 2005/671 som gjorts genom det direktiv som avses i propositionen förutsätter således inga ändringar i den nationella lagstiftningen.

Artiklarna 2–4. Artiklarna innehåller bestämmelser om den tidsfrist som satts ut för genomförandet av direktivet samt bestämmelser om direktivets ikraftträdande. Enligt bestämmelserna ska medlemsstaterna genomföra direktivet senast den 1 november 2025 och underrätta kommissionen om detta.

3 Nuläge och bedömning av nuläget

Eurojustförordningen är direkt tillämplig och nationella bestämmelser som kompletterar den ingår i Eurojustlagen. Lagen innehåller kompletterande bestämmelser om bl.a. den nationella medlemmen och dennes behörighet, de nationella kontaktpersonerna och den nationella samordningen och samarbetet i fråga om Eurojust samt om den nationella medlemmens rätt att få uppgifter och behandla personuppgifter. På grund av ändringen av Eurojustförordningen är det nödvändigt att precisera 6 och 8 § i Eurojustlagen på det sätt som beskrivs ovan i fråga om artiklarna 20, 21a, 25 och 27.

De bestämmelser som är väsentliga med tanke på ändringarna i direktivet ingår i lagen om behandling av personuppgifter i brottmål, som tillämpas som allmän lag. Lagen innehåller dock inga bestämmelser om utlämnande av personuppgifter till Eurojust och Europol, vilka i sin tur ingår i en speciallag som gäller respektive myndighet. Dessa lagar behöver inte ändras med anledning av denna proposition.

Utöver de ändringar av lagen som ändringarna i Eurojustförordningen förutsätter föreslås det i propositionen att bestämmelserna i 5 § i Eurojustlagen om assistenten till den nationella medlemmen i Eurojust ändras. Enligt 2 mom. i den paragrafen är assistentens mandatperiod fem år och den kan förnyas. Detta omnämnande av längden på assistentens mandatperiod grundar sig inte på Eurojustförordningen utan har varit en nationell lösning. I praktiken har bestämmelsen dock visat sig vara oflexibel, och i praktiken har den till exempel inte alltid gjort det möjligt att välja den person som bäst lämpar sig för uppgiften för en ändamålsenlig tidsperiod. Det föreslås därför att momentet ändras så att mandatperioden i fortsättningen är högst fem år och att den även framöver kan förnyas.

4 Förslagen och deras konsekvenser

Med anledning av de ovan beskrivna ändringarna i Eurojustförordningen föreslås det att 6 och 8 § i Eurojustlagen preciseras till motsvarande delar. Ändringarna som föreslås i dessa paragrafer förtydligar närmast den rättsliga situationen och deras syfte är att effektivisera det digitala informationsutbytet inom Eurojust gällande terroristbrott. Syftet med ändringen av 5 § 2 mom. i Eurojustlagen, som gäller mandatperioden för en assistent till den nationella medlemmen, är att göra nuvarande praxis för förordnande av en assistent till den nationella medlemmen smidigare. Till dessa delar har ändringarna inga ekonomiska konsekvenser och även till övriga delar bedöms konsekvenserna vara små.

De resurskonsekvenser som reformen av Eurojusts ärendehanteringssystem medför för Eurojust täcks med medel ur EU:s budget. I praktiken täcker detta kostnaderna för att ta fram, underhålla och utveckla kommissionens referensprogram.

Enligt förordningen ska dock varje medlemsstat i fråga om accesspunkterna till det decentraliserade it-systemet bära de kostnader för installationen, driften och underhållet som uppstår i samband med upprättandet och anpassandet av nationella it-system för att göra dem interoperabla med accesspunkterna, och ska bära kostnaderna för att administrera, driva och underhålla dessa system.

Det decentraliserade it-system som avses i förordningen (inkl. e-CODEX-plattformen) tas i bruk i Finland under våren 2025 i första skedet i fråga om förfaranden för gränsöverskridande informationsutbyte enligt EU:s förordning om bevisupptagning i ärenden av civil eller kommersiell natur (EG) 1783/2020 och delgivningsförordningen (EG) 1784/2020. Därefter utvidgas användningen av det decentraliserade it-systemet enligt den tidsplan som EU:s

bestämmelser förutsätter till andra gränsöverskridande rättsliga instrument åren 2026–2031. Detta projekt som omfattar hela EU och gäller digitalt informationsutbyte på e-CODEX-plattformen som överskrider det rättsliga områdets gränser gör det möjligt att i framtiden förmedla ärenden och handlingar digitalt mellan behöriga myndigheter samt medborgare och företag i EU-området på ett datasäkert sätt i gränsöverskridande ärendehantering inom det rättsliga området. De viktigaste bestämmelserna om detta finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2844 om digitalisering av rättsligt samarbete och tillgång till rättslig prövning i gränsöverskridande frågor på privaträttens och straffrättens område och om ändring av vissa rättsakter inom området för rättsligt samarbete.

Den ändring av Eurojustförordningen som avses i denna proposition förpliktar medlemsstaterna att ta i bruk e-CODEX-plattformen i fråga om informationsutbyte inom Eurojust. Med stöd av artikel 22b ska behövliga genomförandeakter antas senast den 1 november 2025, varefter beredningen av ibruktagandet i fråga om Eurojust inleds år 2026 och ibruktagandet sker år 2027. Den nationella utvecklingen av gränssnittet mellan Eurojusts ärendehanteringssystem och de nationella ärendehanteringssystemen bedöms inte medföra några betydande kostnader och de täcks som en del av justitieministeriets mer allmänna projekt för att stegvis styra ibruktagandet av det decentraliserade it-systemet i Finland inom den tidtabell som EU-rättsakterna förutsätter.

Också på grund av andra relaterade EU-bestämmelser har det budgeterats sammanlagt 160 000 euro för 2026 under justitieministeriets huvudtitel för allmänna kostnader som anknyter till det decentraliserade it-systemet. Enligt en preliminär bedömning kommer de bestämmelser om digitalt informationsutbyte gällande terroristbrott som denna proposition gäller att utgöra cirka 20 000 euro av denna helhet. Under moment 25.01.22 IKT-utveckling inom justitieministeriets förvaltningsområde har det för närvarande budgeterats sammanlagt 140 000 euro för 2027, varav uppskattningsvis en tredjedel eller en fjärdedel riktas till digitalisering av informationsutbytet om terroristbrott.

5 Remissvar

Justitiekanslern och Polisstyrelsen lämnade utlåtanden om propositionen. I justitiekanslerns utlåtande föreslogs det att regeringspropositionen vid den fortsatta beredningen kompletteras i fråga om granskningen av det skydd för privatlivet och personuppgifter som avses i 10 § i grundlagen.

Med anledning av justitiekanslerns utlåtande har avsnittet om propositionens förhållande till grundlagen och lagstiftningsordning kompletterats i fråga om grundlagsutskottets praxis i ärendet. I avsnittet redogörs dessutom för området för det nationella handlingsutrymmet.

Med anledning av justitiekanslerns utlåtande ansågs det vid den fortsatta beredningen också nödvändigt att precisera 6 och 8 § i Eurojustlagen med tanke på bestämmelserna om skydd för personuppgifter och att komplettera motiveringen i fråga om detta. Genom preciseringen av 6 § 2 mom. i Eurojustlagen, som gäller nationella kontaktpersoner och samordning, begränsas tillgången till biometriska uppgifter till sådana uppgifter om personerna i fråga som är nödvändiga med tanke på de uppgifter som föreskrivs i Eurojustförordningen.

I sina utlåtanden fäste Justitiekanslern och Polisstyrelsen därtill uppmärksamhet vid 8 § i Eurojustlagen som gäller överföring av information till den nationella medlemmen. Polisstyrelsen föreslog att 8 § 1 mom. i Eurojustlagen preciseras genom att i lagen nämna de myndigheter som är skyldiga att lämna ut uppgifter till Eurojust. I enlighet med vad som konstateras i justitiekanslerns utlåtande har grundlagsutskottet i sin utlåtandepraxis betonat att utlämnandet av personuppgifter ska vara bundet till nödvändighetskriteriet, om inte de uppgifter

som lämnas ut entydigt kan räknas upp i regleringen. Förordningens direkt tillämpliga bestämmelser om utlämnande av uppgifter ingår i detalj i artiklarna 21 och 21a i Eurojustförordningen. Med anledning av utlåtandena ansågs det dock nödvändigt att i den fortsatta beredningen precisera 8 § 1 mom. i Eurojustlagen genom att uttryckligen nämna de nationella myndigheter som i enlighet med Eurojustförordningen kan lämna ut uppgifter till Eurojust. Därtill ändrades 8 § 1 mom. så att andra uppgifter som lämnas ut till Eurojust än de som avses i artiklarna 21 och 21 a i Eurojustförordningen ska vara nödvändiga för skötseln av Eurojusts uppgifter.

Polisstyrelsen fäste i sitt utlåtande uppmärksamhet vid att sambandsåklagarna från tredjeländer enligt Eurojustförordningen får tillgång till Eurojusts ärendehanteringssystem och frågade hur kraven på utlämnande av uppgifter till tredjeländer enligt dataskyddsdirektivet avseende brottmål har beaktats i fråga om dessa stater. Även justitiekanslern fäste i sitt utlåtande uppmärksamhet vid de uppgifter som lämnas ut till tredjeländer. På grund av detta kompletterade man vid den fortsatta beredningen avsnittet om bestämmelsernas förhållande till grundlagen samt detaljmotiveringen till den nya artikel 54 a.

I justitiekanslerns utlåtande ansågs det viktigt att redogöra för vilka andra bestämmelser om skydd för personuppgifter som för närvarande är under beredning och som anknyter till propositionen. Vid den fortsatta beredningen fogades till propositionen ett avsnitt om propositionens förhållande till annan lagstiftning.

6 Specialmotivering

5 §. *Assistent till den nationella medlemmen.* Det föreslås att 5 § 2 mom. ändras så att assistenten till den nationella medlemmen i fortsättningen kan utses för en mandatperiod på högst fem år. Eurojustförordningen innehåller inga bestämmelser om assistentens mandatperiod, varvid lagens tidigare bestämmelse om en mandatperiod på fem år har varit en nationell lösning. Syftet med ändringen är att göra fastställandet av assistentens mandatperiod flexiblere. Även framöver ska det vara möjligt att förlänga mandatperioden.

6 §. *Nationella kontaktpersoner och samordning.* Det föreslås att 6 § 1 mom. preciseras genom att foga till en hänvisning förutom till artikel 20.1 i Eurojustförordningen även till den nya artikel 20.2a som gäller utnämning av en kontaktperson för terrorismfrågor. Bestämmelsen om utnämning av en kontaktperson för terrorismfrågor är inte ny, eftersom den tidigare ingick i rådets beslut 2005/671/RIF.

Lagens 6 § 2 mom. kompletterar även i fortsättningen artiklarna 20 och 25 i Eurojustförordningen som gäller beviljande av tillgång till Eurojusts ärendehanteringssystem. Enligt den ändrade artikel 20.8 ska de personer som avses i punkt 3 a, b och c i samma artikel anslutas till ärendehanteringssystemet. Enligt den ändrade artikel 25 ska den nationella medlemmen, inom de begränsningar som fastställs i artikel 25.1 och 25.3, besluta om i vilken omfattning som tillgång till ärendehanteringssystemet ska beviljas till de personer som avses i artikel 20.3 a, b och c i Eurojustförordningen. Med anledning av dessa ändringar föreslås det att hänvisningen till artikel 20.3 i 2 mom. preciseras på motsvarande sätt. Därtill föreslås det att det till momentet fogas en hänvisning till den nya artikel 25.3 i förordningen, som innehåller en ny begränsning av tillgången till uppgifterna i Eurojusts ärendehanteringssystem, enligt vilken endast nationella kontaktpersoner för terrorismfrågor har tillgång till uppgifter som lämnats om terroristbrott.

Enligt 6 § 2 mom. i lagen beslutar den nationella medlemmen även i fortsättningen om ovannämnda personers tillgång till ärendehanteringssystemet. I detta sammanhang anses

tillgång omfatta också beslutsfattande om tillgångens omfattning. En förutsättning för tillgången är även framöver att den behövs för att personerna i fråga ska kunna sköta de uppgifter som föreskrivs i Eurojustförordningen.

I ljuset av dataskyddsbestämmelserna och grundlagsutskottets utlåtan depraxis (se närmare avsnitt 9 om propositionens förhållande till grundlagen) föreslås det därtill att 6 § 2 mom. preciseras så att tillgången begränsas till uppgifter som är nödvändiga på det sätt som förutsätts i 11 § i lagen om behandling av personuppgifter i brottmål. Syftet med tillägget är att förtydliga förhållandet mellan bestämmelserna i Eurojustförordningen och bestämmelserna i lagen om behandling av personuppgifter i brottmål. I momentet föreskrivs således att tillgången till uppgifter som avses i punkt 1 n i bilaga II och punkt d i bilaga III till Eurojustförordningen ska begränsas till uppgifter som är nödvändiga för skötseln av ovannämnda personers uppgifter enligt Eurojustförordningen. I bilaga II till förordningen förtecknas de operativa personuppgifter som Eurojust får behandla på det sätt som avses i artikel 27. I punkt 1 n i bilaga II nämns DNA-profiler, fotografier, fingeravtryck samt videor och ljudinspelningar. I punkt d i den nya bilagan III om terroristbrott nämns fingeravtryck och fotografier. I fråga om dessa uppgifter är det fråga om sådana särskilda kategorier av personuppgifter som avses i 11 § i lagen om behandling av personuppgifter i brottmål. Enligt 11 § i lagen om behandling av personuppgifter i brottmål ska behandlingen av uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter begränsas till vad som är nödvändigt och därtill ska de skyddsåtgärder som krävs för att trygga den registrerades rättigheter vidtas. I paragrafen i fråga förutsätts det vidare att det föreskrivs om behandlingen i lag eller att det är fråga om handläggning av brottmål i åklagarverksamhet eller i domstol.

För tydlighetens skull är det skäl att konstatera att motsvarande nödvändighetskrav också ingår i Eurojustförordningen till den del det är fråga om behandling av uppgifter vid Eurojust. I artikel 27 i Eurojustförordningen hänvisas det till artikel 76 i dataskyddsförordningen för institutioner. I den artikeln begränsas behandlingen av uppgifter som hör till särskilda kategorier av operativa personuppgifter till nödvändiga uppgifter.

Därtill föreslås att omnämmandet av tillfälliga arbetsregister i 6 § 2 mom. ändras till en hänvisning till ärendehanteringssystemet.

Med anledning av den reviderade artikel 25 föreslås det att 6 § 3 mom. ändras så att det i fortsättningen hänvisas till artikel 25.4 i stället för till artikel 25.3. Ändringen är teknisk och följer av den nya 3 punkten som fogats till artikeln.

Samtidigt föreslås det att 6 § 3 mom. preciseras med anledning av skrivningarna om ärendehanteringssystemet i den reviderade artikel 25 så att riksåklagarens byrå i fortsättningen beslutar om ovannämnda kontaktpersoners möjlighet att föra in nationella uppgifter i ärendehanteringssystemet i enlighet med artikel 25.4. I enlighet med den tidigare artikel 25 i Eurojustförordningen reglerades tillgången till ärendehanteringssystemets index tidigare i 6 § 3 mom. i Eurojustlagen.

Det föreslås att det till 6 § fogas ett nytt 4 mom. för att komplettera artikel 27.5 med bestämmelser om att riksåklagarens byrå i fråga om de personuppgifter om terroristbrott som avses i artikeln från fall till fall efter det att en frikännande dom eller ett beslut om åtalseftergift har vunnit laga kraft kan besluta att uppgifter om personer som frikänts eller inte åtalats inte längre behöver behandlas vid Eurojust. Detta beslut ska meddelas Eurojust, varefter lagringen av uppgifterna i fråga vid Eurojust upphör i enlighet med artikel 29.1a i förordningen. I skäl 28 i ingressen till förordningen nämns som exempel på grunder för ett sådant beslut på en allmän

nivå bl.a. ärendets särdrag eller skälen för frikännande dom eller för att inte väcka åtal i ett enskilt fall.

8 §. Överföring av information till den nationella medlemmen och dennes rätt att behandla personuppgifter. Det föreslås att 8 § 1 mom. ändras så att hänvisningen till artikel 2 i rådets beslut 2005/671/RIF om informationsutbyte och samarbete när det gäller terroristbrott ersätts med en hänvisning till den nya artikeln 21a.1 och 21a.4 i Eurojustförordningen. Artikel 21a.1 innehåller en skyldighet för de behöriga nationella myndigheterna att informera sina nationella medlemmar om brottsutredningar som gäller terroristbrott. Artikel 21a.4 i Eurojustförordningen ställer som villkor för utlämnande av sådana biometriska personuppgifter som avses i punkt d i bilaga III att uppgifterna innehas av eller kan meddelas de behöriga myndigheterna i enlighet med nationell rätt och att överföringen av uppgifterna är nödvändig för att på ett tillförlitligt sätt identifiera en registrerad enligt artikel 27.5. Dessa bestämmelser i förordningen om skyldighet att lämna ut uppgifter är direkt tillämpliga.

I ljuset av grundlagsutskottets utlåtandepraxis (se närmare avsnitt 9 om propositionens förhållande till grundlagen) föreslås det att 8 § 1 mom. preciseras genom att de myndigheter nämns som i enlighet med artikel 21.4–6 i Eurojustförordningen samt den nya artikel 21a.1 och 21a.4 ska lämna ut uppgifter till den nationella medlemmen. Sådana myndigheter är polisen, Gränsbevakningsväsendet och Tullen. Närmare bestämmelser om informationsutbyte finns i 25 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (616/2019), 35 § i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet (639/2019) och 23 § i lagen om behandling av personuppgifter inom Tullen (650/2019).

Därtill föreslås det med hänsyn till grundlagsutskottets utlåtandepraxis att eftersom det inte är möjligt att i lagen på ett uttömmande sätt specificera alla uppgifter som behövs för skötseln av Eurojusts uppgifter, ger 8 § 1 mom. i lagen i fråga om andra uppgifter än de som avses i artikel 21.4–6 och artikel 21a.1 och 21a.4 i Eurojustförordningen de finska myndigheterna möjlighet att avgöra om uppgifterna är nödvändiga för skötseln av Eurojusts uppgifter och därmed ska lämnas till den nationella medlemmen. Eurojusts uppgifter definieras i artiklarna 2 och 4 i Eurojustförordningen. Utgångspunkten är att information ska förmedlas i de brottmål som Eurojust behandlar i enlighet med sina uppgifter. Också sådan information om andra brottmål kommer på fråga som främjar målet med Eurojust, t.ex. samordning av utredningar och lagföring mellan medlemsstaterna, när brottmålet har återverkningar på EU-nivå eller kan påverka andra medlemsstater än de direkt berörda.

7 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen träder i kraft senast i oktober 2025.

Ändringen av Eurojustförordningen trädde i kraft den 31 oktober 2023. Tidsfristen för genomförandet av direktivet går ut den 1 november 2025.

8 Förhållande till andra propositioner

Av betydelse med tanke på propositionen är det lagstiftningsprojekt som bereds vid inrikesministeriet för att ändra bestämmelserna om biometriska uppgifter i polisens register (VN/27189/2023).

På det sätt som beskrivs i denna proposition möjliggör 25 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet redan i nuläget utlämnande av biometriska uppgifter till Eurojust till den del uppgifterna i fråga har förts in i polisens register för behandling i samband

med förebyggande, avslöjande eller utredning av brott. Biometriska uppgifter i passregistret och identitetskortsregistret får dock inte alls användas vid brottsbekämpning med stöd av gällande lagstiftning och får således inte heller lämnas ut med stöd av 25 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet. I det lagstiftningsprojekt som är under fortsatt beredning vid inrikesministeriet har det föreslagits utvidgningar av de tillåtna ändamålen med behandling av biometriska uppgifter i passregistret och identitetskortsregistret, och om dessa genomförs kan också möjligheterna att lämna ut uppgifter utvidgas. När denna proposition skrivs är det dock ännu inte möjligt att förutse det slutliga innehållet i den proposition som är under beredning. Propositionen har anmälts till lagstiftningsplanen för vårsessionen och enligt planen ska den lämnas till riksdagen i slutet av vårsessionen 2025.

9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt EU-domstolens etablerade rättspraxis är det inte tillåtet att lagstifta nationellt inom förordningens tillämpningsområde, om inte förordningen explicit förpliktar eller bemyndigar till nationell reglering eller andra beslut (dom 10.10.1973, Variola, 34/73; dom 2.2.1977, Amsterdam Bulb, 50/76). Enligt grundlagsutskottet är det viktigt att det i den mån som EU-lagstiftningen kräver reglering på det nationella planet eller möjliggör sådan tas hänsyn till de krav som de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna ställer när det nationella handlingsutrymmet utnyttjas (GrUU 25/2005 rd och GrUU 1/2018 rd). Utskottet har därför framhållit att det i propositionen särskilt i fråga om bestämmelser som är av betydelse med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna finns anledning att tydligt klargöra ramarna för det nationella handlingsutrymmet (GrUU 1/2018 rd, GrUU 26/2017 rd, GrUU 2/2017 rd och GrUU 44/2016 rd). Detta gäller också de bestämmelser som genomför direktivet.

Syftet med de ändringar som ingår i propositionen är att göra behövliga ändringar i den lagstiftning som kompletterar Eurojustförordningen. Ändringarna i förordningen är direkt tillämpliga och innehåller knappt något nationellt handlingsutrymme.

De bestämmelser som föreslås i propositionen är viktiga med tanke på det i 10 § i grundlagen tryggade skyddet för privatlivet och personuppgifter. De föreslagna bestämmelserna är av betydelse också med avseende på Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. I artikel 7 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna tryggas skyddet för privatlivet och i artikel 8 tryggas vars och ens rätt till skydd av sina personuppgifter. Enligt artikel 8 i stadgan om de grundläggande rättigheterna ska personuppgifter behandlas lagenligt för bestämda ändamål och på grundval av den berörda personens samtycke eller någon annan legitim och lagenlig grund. En väsentlig del av principen om ändamålsbegränsning är att personuppgifter inte senare ska kunna behandlas på ett sätt som är oförenligt med det ursprungliga ändamålet. EU-domstolens domar bestämmer det centrala innehållet i skyddet för privatlivet och personuppgifter i dessa avseenden.

Betydelsefullt med tanke på den föreslagna regleringen är också artikel 8 i europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (FördrS 19/1990), enligt vilken var och en har rätt till skydd för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. I Europadomstolens rättspraxis har artikeln ansetts omfatta även skydd för personuppgifter.

Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. På behandling av personuppgifter inom Eurojust tillämpas i första hand Eurojustförordningen. Operativa personuppgifter som avses i Eurojustförordningen behandlas för de ändamål som anges i Eurojustförordningen, såsom utredningar och åtal. På Eurojusts behandling av operativa personuppgifter tillämpas artikel 3 och kapitel IX i EU-institutionernas

dataskyddsförordning (EU) 2018/1725, till den del det inte föreskrivs närmare i Eurojustförordningen. Till den del det är fråga om nationella myndigheters behandling av personuppgifter i brottmål tillämpas lagen om behandling av personuppgifter i brottmål, genom vilken dataskyddsdirektivet avseende brottmål har genomförts. Bestämmelser om utlämnande av personuppgifter som innehas av nationella myndigheter till Eurojust finns i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet, lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet och lagen om behandling av personuppgifter inom Tullen.

Grundlagsutskottet har konstaterat att till skillnad från den direkt tillämpliga dataskyddsförordningen innehåller dataskyddsdirektivet avseende brottmål inte några detaljerade bestämmelser som skulle utgöra en tillräcklig rättslig grund för skyddet av privatlivet och personuppgifter i 10 § i grundlagen (GrUU 14/2018 rd, s. 6). Vid bedömningen av propositionen som genomförandelagstiftning av dataskyddsdirektivet avseende brottmål ansåg grundlagsutskottet det vara av betydelse att lagförslaget innehöll relevanta och detaljerade bestämmelser om de allmänna förutsättningarna och principerna för behandling av personuppgifter, den registrerades rättigheter, tillsynen och exempelvis informationssäkerheten (GrUU 26/2018 rd).

Bestämmelserna i Eurojustförordningen är i många avseenden överlappande med dataskyddsdirektivet avseende brottmål, men är som helhet ändå mer exakta än bestämmelserna i dataskyddsdirektivet. I Eurojustförordningen finns bestämmelser om bl.a. behandling av operativa personuppgifter (artikel 27), tidsgränser för lagring av operativa personuppgifter (artikel 29), den registrerades rätt till tillgång och utövande av den (artiklarna 31–33) och om tillsyn (artikel 40). På vidareöverföring av uppgifter som lämnats ut till Eurojust till ett tredjeland eller en internationell organisation tillämpas även i fortsättningen artikel 56 i förordningen. I bilaga II till Eurojustförordningen och i bilaga III som fogats till den genom den ändring som propositionen omfattar definieras därtill noggrant vilka personuppgifter Eurojust får behandla. Bestämmelserna om dataskydd i Eurojustförordningen är därmed på detta sätt heltäckande och detaljerade så att de garanterar skyddet för personuppgifter som överförs till och behandlas av Eurojust på det sätt som föreskrivs i 10 § 1 mom. i grundlagen och i enlighet med grundlagsutskottets tolkningspraxis.

Att tillåta behandling av känsliga uppgifter, såsom personuppgifter gällande fällande domar i brottmål samt brott (inklusive biometriska kännetecken), berör själva kärnan i skyddet för personuppgifter (GrUU 37/2013 rd, s. 2/II). Det är betydelsefullt att omfattande databaser med biometriska uppgifter kan medföra allvarliga risker för informationssäkerheten och för missbruk av uppgifterna. Detta kan i sista hand utgöra ett hot mot personers identitet (GrUU 13/2016 rd, s. 4, GrUU 14/2009 rd, s. 3/I). Grundlagsutskottet har ansett att inrättandet av sådana register måste bedömas mot villkoren för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna, särskilt lagstiftningens acceptabilitet och proportionalitet (GrUU 29/2016 rd och t.ex. GrUU 21/2012 rd, GrUU 47/2010 rd och GrUU 14/2009 rd). Grundlagsutskottet har ansett att registrering av biometriska kännetecken därtill innebär ett särskilt behov att se till att de personuppgifter som sparas i systemet blir skyddade mot risker för missbruk och mot alla slag av olaglig åtkomst och användning (GrUU 29/2016 rd, s. 5, se också Schrems C-362/14, punkt 91, Digital Rights Ireland C-293/12 och C-594/12, punkterna 54 och 55). Enligt grundlagsutskottets utlåtandep Praxis bör bestämmelser om behandling av personuppgifter, inom ramen för EU:s dataskyddslagstiftning, fortfarande analyseras utifrån utskottets tidigare praxis med fokus på exakta och heltäckande bestämmelser på lagnivå i en regleringskontext som den här, där det finns ett känsligt samband med de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 26/2018 rd). Utskottet har särskilt påpekat att det bör finnas exakta och noga avgränsade bestämmelser om att det är tillåtet att behandla känsliga uppgifter bara om det är absolut nödvändigt (se till exempel GrUU 3/2017 rd). En sådan avgränsning har i utskottets senare

praxis ansetts vara en fråga som har betydelse för lagstiftningsordningen (se till exempel GrUU 15/2018 rd, s. 40).

De ändrade artiklarna 20 och 25 i Eurojustförordningen innehåller direkt tillämpliga bestämmelser om tillgång till Eurojusts ärendehanteringssystem och nationella bestämmelser som kompletterar dessa bestämmelser finns i 6 § 2 mom. i Eurojustlagen. Enligt dessa bestämmelser beslutar den nationella medlemmen om tillgång till ärendehanteringssystemet i enlighet med artiklarna 20 och 25 i Eurojustförordningen. Tillgången till de uppgifter om terroristbrott som anges i bilaga III och som översänts med stöd av den nya artikel 21a som införts genom ändringen av förordningen ska i enlighet med artikel 25.3 begränsas endast till nationella kontaktperson avseende terrorism. I propositionen föreslås det att 6 § 2 mom. i Eurojustlagen preciseras till denna del med en hänvisning till artikel 25.3. En allmän förutsättning för tillgången är även framöver att den behövs för att nämnda personer ska kunna sköta de uppgifter som föreskrivs i Eurojustförordningen. Därtill föreslås det att 2 mom. i ljust av grundlagsutskottets ovan beskrivna utlåtandepaxis och lagen om behandling av personuppgifter i brottmål preciseras så att tillgången till de uppgifter som avses i punkt 1 d i bilaga II och punkt d i bilaga III begränsas till uppgifter som är nödvändiga för skötseln av de uppgifter som föreskrivs i Eurojustförordningen. I fråga om dessa uppgifter är det fråga om sådana särskilda kategorier av personuppgifter som avses i 11 § i lagen om behandling av personuppgifter i brottmål. I bilaga II förtecknas de operativa personuppgifter som Eurojust får behandla på det sätt som avses i artikel 27 i förordningen. I punkt 1 n i bilaga II nämns DNA-profiler, fotografier, fingeravtryck samt videor och ljudinspelningar. I punkt d i bilaga III om terroristbrott nämns fingeravtryck och fotografier.

Grundlagsutskottet har bedömt bestämmelserna om myndigheternas rätt att få och lämna ut uppgifter trots sekretessbestämmelserna i förhållande till skyddet för privatlivet och personuppgifter enligt 10 § 1 mom. i grundlagen och då noterat bl.a. vad och vem rätten att få uppgifter gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet. Myndigheternas rätt att få och möjlighet att lämna ut information kan gälla "behövliga uppgifter" för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över innehållet i uppgifterna. Om innehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att "uppgifterna är nödvändiga" för ett visst syfte (se t.ex. GrUU 17/2016 rd, s. 2–3, och de utlåtanden som det hänvisas till där). Å andra sidan har utskottet ansett att grundlagen inte tillåter en generös och ospecificerad rätt att få uppgifter, inte ens om den är förenad med nödvändighetskriteriet (t.ex. GrUU 19/2012 rd). Motsvarande krav gäller också utlämnande av personuppgifter till myndigheter i andra stater (GrUU 51/2002 rd, s. 3/I). Vid bedömningen av exakthet och innehåll har utskottet fäst särskild vikt vid huruvida de uppgifter som ska lämnas ut är känsliga uppgifter. Om de föreslagna bestämmelserna om överlåtelse av uppgifter har gällt också känsliga uppgifter, har det för vanlig lagstiftningsordning krävts att bestämmelserna preciseras så att de följer grundlagsutskottets ovan återgivna praxis för bestämmelser som rör rätten att trots sekretess få och lämna ut myndighetsuppgifter (se GrUU 15/2018 rd och till exempel GrUU 38/2016 rd).

Grundlagsutskottet har understrukit att det vid en särskiljning mellan behövlighet respektive nödvändighet att få eller lämna ut uppgifter är fråga inte bara om omfattningen av innehållet i uppgifterna utan också om att rätten till information, som går före sekretessbestämmelserna, i sista hand går ut på att den myndighet som är berättigad till informationen i och med sina egna behov åsidosätter de grunder och intressen som är skyddade med hjälp av den sekretess som gäller myndigheten som innehar informationen. Ju mer generella bestämmelserna om rätten att få information är, desto större är risken att sådana intressen kan åsidosättas per automatik. Ju mer fullständigt rätten att få uppgifter är kopplad till de sakliga förutsättningarna i bestämmelserna, desto mer sannolikt är det att en enskild begäran om information i praktiken

måste motiveras. Också den som lämnar ut informationen har då möjlighet att bedöma begäran utifrån de lagliga villkoren för att lämna ut den. Den som lämnar ut uppgifter kan dessutom genom att vägra att de facto lämna ut uppgifter åstadkomma en situation där skyldigheten att lämna ut uppgifter, det vill säga tolkningen av bestämmelserna, ska prövas av en extern myndighet. Denna möjlighet är viktig då det gäller att anpassa tillgången till information och sekretessintressena till varandra (se t.ex. GrUU 7/2019 rd, GrUU 15/2018 rd och GrUU 17/2016 rd, s. 6, och de utlåtanden som det hänvisas till där).

Syftet med den nya artikel 21a som fogats till Eurojustförordningen är vidare att förtydliga och stärka medlemsstaternas myndigheters skyldighet att lämna information om terrorismärenden till Eurojust via den nationella medlemmen. Till Eurojustförordningen fogades också en ny bilaga III med en förteckning över de operativa uppgifter med anknytning till terroristbrott som ska överföras till Eurojust i enlighet med artikel 21a. Dessa uppgifter kan också innehålla sådana biometriska uppgifter som nämns i punkt d i bilaga III (fingeravtryck och fotografier). Enligt artikel 21a.4 i förordningen har den nationella medlemmen en i förordningen närmare definierad rätt till prövning i fråga om när det är nödvändigt att överföra fotografier och fingeravtryck till Eurojust. I punkt 4 anges att uppgifterna ska överföras till den nationella medlemmen om sådana personuppgifter innehas av eller kan meddelas de behöriga nationella myndigheterna i enlighet med nationell rätt och om överföringen av dessa uppgifter är nödvändig för att på ett tillförlitligt sätt identifiera en registrerad enligt artikel 27.5 i Eurojustförordningen. I fråga om andra brott som omfattas av Eurojusts behörighet än terroristbrott grundar sig skyldigheten att lämna ut uppgifter på artikel 21 i förordningen. Dessa bestämmelser i förordningen om utlämnande av uppgifter är direkt tillämpliga.

I propositionen föreslås det att 8 § 1 mom. i Eurojustlagen preciseras i enlighet med grundlagsutskottets ovan beskrivna utlåtandep Praxis så att momentet i fortsättningen uttryckligen nämner de myndigheter som i enlighet med artikel 21.4–6 i Eurojustförordningen och den nya artikel 21a.1 och 21a.4 ska lämna ut uppgifter till den nationella medlemmen. Dessa nationella myndigheter är enligt förslaget polisen, Gränsbevakningsväsendet och Tullen. Närmare bestämmelser om utlämnande av uppgifter finns i 25 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (616/2019), 35 § i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet (639/2019) och 23 § i lagen om behandling av personuppgifter inom Tullen (650/2019).

Eftersom det inte är möjligt att på ett uttömmande sätt specificera alla uppgifter som behövs för skötseln av Eurojusts uppgifter i en kompletterande lag, ger 8 § 1 mom. i Eurojustlagen i fråga om andra uppgifter än de som ska lämnas med stöd av artikel 21.4–6 och artikel 21a.1 och 21a.4 i Eurojustförordningen myndigheterna möjlighet att avgöra om uppgifterna är nödvändiga för skötseln av Eurojusts uppgifter. Eurojusts uppgifter definieras i artiklarna 2 och 4 i Eurojustförordningen. Utgångspunkten är att information ska förmedlas i de brottmål som Eurojust behandlar i enlighet med sina uppgifter. Också sådan information om andra brottmål kommer på fråga som främjar målet med Eurojust, t.ex. samordning av utredningar och lagföring mellan medlemsstaterna, när brottmålet har återverkningar på EU-nivå eller kan påverka andra medlemsstater än de direkt berörda.

Genom ändringarna i artiklarna 27 och 29 i Eurojustförordningen utvidgade man även tidsmässigt Eurojusts möjligheter att behandla särskilda kategorier av operativa personuppgifter (inkl. biometriska uppgifter). Den tidsmässiga utvidgningen har ansetts nödvändig för att identifiera personer på ett tillförlitligt sätt och för att effektivisera möjligheterna att identifiera kopplingar mellan de fall som det nya Eurojust-ärendehanteringssystemet möjliggör, inklusive fall som inlett tidigare. I synnerhet i gränsöverskridande fall kan brottsutredningar ofta avslutas på den grunden att det inte har varit möjligt att samla in tillräcklig bevisning till stöd för åtalet.

Då kan det i samband med en senare brottsutredning vara väsentligt att veta också om tidigare utredningar. En utvidgning av lagringstiden för uppgifter kan också anses vara proportionell, eftersom de uppgifter som lämnas till Eurojust gäller allvarliga gränsöverskridande brott, inklusive terroristbrott, som kan ha allvarliga samhälleliga konsekvenser.

I artikel 27.5 i Eurojustförordningen föreskrivs att såvida inte den behöriga nationella myndigheten beslutar något annat i varje enskilt fall, får Eurojust fortsätta att behandla operativa personuppgifter för personer som av tungt vägande skäl antas ha begått eller stå i begrepp att begå ett brott för vilket Eurojust är behörigt också efter det att förfarandena har avslutats i enlighet med nationell rätt i den berörda medlemsstaten. Denna möjlighet gäller även vid ett frikännande eller ett lagakraftvunnet beslut om att inte lagföra. Om förfarandena inte ledde till en fällande dom ska behandlingen av operativa personuppgifter ske endast för att identifiera kopplingar mellan pågående, framtida eller avslutade utredningar eller lagföringar i enlighet med artikel 23.2 c i förordningen. Artikel 27.5 i förordningen lämnar nationellt handlingsutrymme till den del att den behöriga nationella myndigheten i enlighet med vad som konstateras i förordningen i de situationer som anges i punkten ska besluta att behandlingen av operativa personuppgifter som överförts med stöd av artikel 21a ska avslutas. Till dessa delar föreslås det i propositionen att detta handlingsutrymme ska utnyttjas genom att i 6 § i Eurojustlagen föreskriva att riksåklagarens byrå i enskilda fall beslutar om avslutande av behandlingen av personuppgifter som överförts i enlighet med artikel 21a i de situationer som avses i artikel 27.5. I skäl 28 i ingressen till förordningen nämns som exempel på grunder för ett sådant beslut på en allmän nivå bl.a. ärendets särdrag eller skälen för frikännande dom eller för att inte väcka åtal i ett enskilt fall.

Genom direktiv 2023/2123 ändrades rådets beslut 2005/671/RIF så att det motsvarar dataskyddsdirektivet avseende brottmål, som förutsätter bestämmelser om bl.a. syftet med behandlingen av personuppgifter, de personuppgifter som behandlas och ändamålen med behandlingen. Genom direktivet preciseras ändamålen med behandlingen av personuppgifter samt de personuppgifter som de behöriga myndigheterna har rätt att överföra till Europol. Enligt beslut 2005/671/RIF, som ändrats genom direktivet, kan personuppgifter i fortsättningen behandlas endast för att förebygga, utreda, avslöja eller lagföra terroristbrott. De personuppgifter som behandlas begränsas till de uppgifter som avses i del B punkt 2 i bilaga II till Europolförordningen (inklusive biometrisk identifieringsuppgifter såsom fingeravtrycksuppgifter och ansiktsbilder). Dessa uppdaterade bestämmelser i rådets beslut motsvarar innehållet i den gällande dataskyddslagen avseende brottmål samt i lagarna om behandling av personuppgifter vid polisen, Gränsbevakningsväsendet och Tullen.

De ändringar i Eurojustförordningen som propositionen omfattar, de preciseringar som föreslås i Eurojustlagen till följd av dem samt de ändringar i rådets beslut 2005/671/RIF som gjorts genom direktivet bedöms som helhet ha en positiv inverkan med tanke på tillgodoseendet av ovan beskrivna grundläggande fri- och rättigheter.

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Eftersom Eurojustförordningen innehåller bestämmelser som föreslås bli kompletterade genom lag, föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om Finlands deltagande i verksamheten för Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust)

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Finlands deltagande i verksamheten för Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust) (1232/2019) 5 § 2 mom., 6 § och 8 § 1 mom. som följer:

5 §

Assistent till den nationella medlemmen

Assistentens mandatperiod är högst fem år och den kan förnyas.

6 §

Nationella kontaktpersoner och samordning

Riksåklagarens byrå ska utse en eller flera i artikel 20.1 och 20.2a i Eurojustförordningen avsedda nationella kontaktpersoner samt svara för den nationella samordning som avses i artikel 20.3.

Den nationella medlemmen ska på det sätt som avses i artikel 25.2 och 25.3 i Eurojustförordningen besluta om tillgången till Eurojusts ärendehanteringssystem i fråga om personer som avses i artikel 20.3 led a, b och c. En förutsättning för tillgången är att den behövs för att dessa personer ska kunna sköta de uppgifter som de har enligt Eurojustförordningen. Tillgången till uppgifter som avses i punkt 1 n i bilaga II och punkt d i bilaga III till Eurojustförordningen ska dock begränsas endast till uppgifter som är nödvändiga för skötseln av ovannämnda personers uppgifter enligt Eurojustförordningen.

Riksåklagarens byrå beslutar på det sätt som avses i artikel 25.4 i Eurojustförordningen att personer som avses i artikel 20.3 led a, b och c får föra in uppgifter i ärendehanteringssystemet med de begränsningar som fastställs i artikel 25. Riksåklagarens byrå ska underrätta Eurojust och Europeiska kommissionen om sitt beslut.

Riksåklagarens byrå beslutar i de situationer som avses i artikel 27.5 i Eurojustförordningen om avslutande av behandlingen av sådana operativa uppgifter som överförs i enlighet med artikel 21a och som gäller personer som omfattas av frikännande eller beslut om att inte lagföra.

8 §

Överföring av information till den nationella medlemmen och dennes rätt att behandla personuppgifter

Polisen, Gränsbevakningsväsendet och Tullen ska trots sekretessbestämmelserna tillhandahålla den nationella medlemmen den information som avses i artikel 21.4–21.6 och i artikel 21a.1 och 21a.4 i Eurojustförordningen och som behövs för att fullgöra Eurojusts uppgifter. Ovannämnda myndigheter ska trots sekretessbestämmelserna till den nationella

medlemmen dessutom lämna andra uppgifter som är nödvändiga för skötseln av Eurojusts uppgifter.

Denna lag träder i kraft den

20 .

Helsingfors den 22 maj 2025

Statsminister

Petteri Orpo

Justitieminister Leena Meri

Lag

om ändring av lagen om Finlands deltagande i verksamheten för Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust)

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Finlands deltagande i verksamheten för Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust) (1232/2019) 5 § 2 mom., 6 § och 8 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

5 §

Assistent till den nationella medlemmen

Assistenter till den nationella medlemmen utses av riksåklagarens byrå. En assistent till den nationella medlemmen ersätter vid behov den nationella medlemmen. Till assistent utses en i 7 § i lagen om Åklagarmyndigheten avsedd åklagare.

Assistentens mandatperiod är fem år och den kan förnyas.

Assistenten har de befogenheter som anges i 3 § när han eller hon tjänstgör som ersättare för den nationella medlemmen.

6 §

Nationella kontaktpersoner och samordning

Riksåklagarens byrå ska utse en eller flera i artikel 20.1 i Eurojustförordningen avsedda nationella kontaktpersoner samt svara för den nationella samordning som avses i artikel 20.3.

Den nationella medlemmen ska på det sätt som avses i artikel 25.2 i Eurojustförordningen besluta om tillgången för de personer som avses i artikel 20.3 till tillfälliga arbetsregister i Eurojusts ärendehanteringssystem. En förutsättning för tillgången är att den behövs för att personerna

Föreslagen lydelse

5 §

Assistent till den nationella medlemmen

Assistenter till den nationella medlemmen utses av riksåklagarens byrå. En assistent till den nationella medlemmen ersätter vid behov den nationella medlemmen. Till assistent utses en i 7 § i lagen om Åklagarmyndigheten avsedd åklagare.

Assistentens mandatperiod är *högst* fem år och den kan förnyas.

Assistenten har de befogenheter som anges i 3 § när han eller hon tjänstgör som ersättare för den nationella medlemmen.

6 §

Nationella kontaktpersoner och samordning

Riksåklagarens byrå ska utse en eller flera i artikel 20.1 *och* 20.2a i Eurojustförordningen avsedda nationella kontaktpersoner samt svara för den nationella samordning som avses i artikel 20.3.

Den nationella medlemmen ska på det sätt som avses i artikel 25.2 *och* 25.3 i Eurojustförordningen besluta om tillgången till Eurojusts ärendehanteringssystem i fråga om personer som avses i artikel 20.3 *led a, b och c*. En förutsättning för tillgången är att den behövs för att dessa personer ska kunna sköta de uppgifter som de har enligt

Gällande lydelse

i fråga ska kunna sköta de uppgifter som de har enligt Eurojustförordningen.

Riksåklagarens byrå ska på det sätt som avses i artikel 25.3 i Eurojustförordningen besluta om tillgången för de personer som avses i artikel 20.3 *till indexet i Eurojusts ärendehanteringssystem*. Riksåklagarens byrå ska underrätta Eurojust och Europeiska kommissionen om sitt beslut.

8 §

Överföring av information till den nationella medlemmen och dennes rätt att behandla personuppgifter

Den myndighet som svarar för handläggningen av ett brottmål ska utöver den information som avses i artikel 21.4–21.6 i Eurojustförordningen samt i artikel 2 i rådets beslut 2005/671/RIF om informationsutbyte och samarbete när det gäller terroristbrott tillhandahålla den nationella medlemmen övrig nödvändig information som behövs för att fullgöra Eurojusts uppgifter.

Vad som i 22 § i lagen om Åklagarmyndigheten föreskrivs om en åklagares rätt att få information tillämpas också på den nationella medlemmen när denne sköter uppgifter i enlighet med Eurojustförordningen.

Vid handläggningen av ärenden i Eurojust får den nationella medlemmen trots sekretessbestämmelserna behandla

Föreslagen lydelse

Eurojustförordningen. *Tillgången till uppgifter som avses i punkt 1 n i bilaga II och punkt d i bilaga III till Eurojustförordningen ska dock begränsas endast till uppgifter som är nödvändiga för skötseln av ovannämnda personers uppgifter enligt Eurojustförordningen.*

Riksåklagarens byrå beslutar på det sätt som avses i artikel 25.4 i Eurojustförordningen att personer som avses i artikel 20.3 *led a, b och c får föra in uppgifter i ärendehanteringssystemet med de begränsningar som fastställs i artikel 25*. Riksåklagarens byrå ska underrätta Eurojust och Europeiska kommissionen om sitt beslut.

Riksåklagarens byrå beslutar i de situationer som avses i artikel 27.5 i Eurojustförordningen om avslutande av behandlingen av sådana operativa uppgifter som överförts i enlighet med artikel 21a och som gäller personer som omfattas av frikännande eller beslut om att inte lagföra.

8 §

Överföring av information till den nationella medlemmen och dennes rätt att behandla personuppgifter

Polisen, Gränsbevakningsväsendet och Tullen ska trots sekretessbestämmelserna tillhandahålla den nationella medlemmen den information som avses i artikel 21.4–21.6 och i artikel 21a.1 och 21a.4 i Eurojustförordningen och som behövs för att fullgöra Eurojusts uppgifter. Ovannämnda myndigheter ska trots sekretessbestämmelserna till den nationella medlemmen dessutom lämna andra uppgifter som är nödvändiga för skötseln av Eurojusts uppgifter.

Vad som i 22 § i lagen om Åklagarmyndigheten föreskrivs om en åklagares rätt att få information tillämpas också på den nationella medlemmen när denne sköter uppgifter i enlighet med Eurojustförordningen.

Vid handläggningen av ärenden i Eurojust får den nationella medlemmen trots

Gällande lydelse

personuppgifter som han eller hon har fått
med stöd av sina befogenheter, och trots
sekretessbestämmelserna utlämna
personuppgifterna till Eurojust.

— — — — —

Föreslagen lydelse

sekretessbestämmelserna behandla
personuppgifter som han eller hon har fått
med stöd av sina befogenheter, och trots
sekretessbestämmelserna utlämna
personuppgifterna till Eurojust.

— — — — —

Denna lag träder i kraft den
20 .
